

Марія СЛАВИЧ,
студентка 4 курсу факультету
міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ»

ТОРГОВЕЛЬНА ВІЙНА МІЖ РОСІЄЮ ТА УКРАЇНОЮ, ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОДУКЦІЮ ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА МАШИНОБУДУВАННЯ

У статті розглянуто окремі проблеми вітчизняного машинобудування у зв'язку із кризою українсько-російських відносин, показано тісний взаємовплив економік двох сусідніх держав. Зазначено можливість відновлення експортних потужностей підприємств українського машинобудування за умови проведення їх модернізації та знаходження нових ринків збуту.

Ключові слова: криза українсько-російських відносин, проблеми українського машинобудування, ракетно-космічна галузь, виробництво військового призначення, нові ринки збуту.

В статье рассмотрены отдельные проблемы отечественного машиностроения в связи с кризисом украинско-росийских отношений, показано тесное взаимовлияние экономик двух соседних стран. Подчеркнута возможность восстановления экспортных мощностей предприятий украинского машиностроения при условии проведения их модернизации и нахождения новых рынков сбыта.

Ключевые слова: кризис украинско-росийских отношений, проблемы украинского машиностроения, ракетно-космическая отрасль, продукция военного назначения, новые рынки сбыта.

Correlation of the Ukrainian and Russian economics, especially in the mechanical engineering is considered in the article. Modernization and searching of new markets are the opportunity for Ukrainian mechanical engineering to increase its export output.

Keywords: Ukrainian-Russian crisis, problems of the Ukrainian mechanical engineering, space rocket sphere, military purpose goods, new markets.

Постановка проблеми: ефективність функціонування українського машинобудування безпосередньо залежить від кількості та якості нашої продукції та від можливості реалізувати її на ринках збуту. Значний вплив на динаміку і характер виробництва має наш партнер у цій галузі – Росія.

Аналіз останніх досліджень та публікацій: у процесі роботи над статтею було проаналізовано значну кількість українських та іноземних публікацій, зокрема наукова економічна література, періодичні статистичні видання. Треба відмітити, що експерти не мають чіткої відповіді, як закінчиться триваюча гібридна війна і скільки коштів потрібно вкласти, щоб відновити українську економіку.

Мета дослідження: аналіз збитковості підприємств внаслідок воєнних дій на Сході України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Різке погіршення відносин між Росією та Україною внаслідок ситуації, що склалася на теренах України, спричинило негативний вплив на соціально-економічний стан країни. Торговельна війна між країнами призвела до таких негативних факторів, як закриття доступу на російський ринок, скорочення промислового випуску внаслідок воєнних дій, девальвація гривні та зростання цін на енергоресурси та продовольчі товари.

Зміни почали відбуватися з 2013 року, який ознаменувався численними подіями в Україні і створенням нових двосторонніх умов співробітництва. Росія неодноразово погрозувала припинити режим вільної торгівлі у відносинах з Україною, якщо буде створена зона вільної торгівлі з ЄС. Думки російських чиновників про створення нової торговельної взаємодії у сфері співробітництва

неодноразово озвучувалися у ЗМІ. Найбільш вразливим став сектор економіки. Довготривала взаємодія в машинобудівній галузі призвела до того, що значна кількість українських підприємств зазнала збитків. Отже, українська машинобудівна продукція була основним експортним товаром до Росії і становила 36% усього експорту. Отже, Російська Федерація була основним ринком збуту машинобудівної продукції з України. Основними товарними позиціями, що експортуються до РФ, є: вагони та залізничні локомотиви, шляхове обладнання (частка РФ – близько 70%), механічні машини та котли (частка РФ – 60%), засоби наземного транспорту, крім залізничного (51%), електричні машини (частка РФ – 35%) .

Серед найпотужніших виробників продукції машинобудування України, зорієнтованих на Росію, можна виділити:

- виробників авіаційних двигунів;
- виробників обладнання для нафтогазової промисловості та електроенергетики;
- підприємства - виробники локомотивів та залізничних вагонів та цистерн;
- ракетно-космічну галузь;
- виробників двигунів для військових кораблів [3].

Серед підприємств, що є виробниками локомотивів та залізничних вагонів та цистерн, можна виділити такі: «Азовзагальмаш», «Крюківський вагонобудівний завод», «Луганськтепловоз», «Стахановський вагонобудівний завод», «Дніпровагонмаш». Основна частка експорту усіх цих підприємств спрямовується до РФ (в окремих випадках до 80%). При цьому в останні роки спостерігалися активні дії Росії, спрямовані на зниження імпорту з України.

У 2014 році Російською Федерацією було прийнято рішення про призупинення дій сертифікатів на поставку в Росію вагонів з «Азовзагальмаша», «Крюківського вагонобудівного заводу», «Дніпровагонмаша». Також у

2014 році проблеми з експортом до РФ почали відчувати практично усі виробники вагонів та локомотивів, що суттєво позначилося на експортних доходах цих компаній. На даний момент «Луганськтепловоз» призупинив роботу через знищення частини обладнання внаслідок артилерійського обстрілу підприємства.

Серед основних підприємств машинобудування України, які виробляють продукцію для російської нафтогазової та електроенергетичної сфер, є: «Сумське НПО ім. М.В.Фрунзе», «Турбоатом» та «Запоріжтрансформатор». З моторами виробництва об'єднання «Мотор Січ» літають майже всі гвинтокрили в Росії, зокрема: Мі-8, Мі-171, Мі-35, Мі-28, Ка-50, Ка-52 та інші. Протягом останніх років Росія намагалася вирішити проблему створення аналогів на своїй території, однак, судячи з усього, поки що РФ у цій сфері розраховує на українські виробничі потужності. Крім того, «Мотор Січ» залишається виробником двигунів для різноманітних літаків, що є в експлуатації у РФ[2].

Ракетно-космічна галузь: в Україні виробляються елементи систем управління для ракет-носіїв «Протон», «Союз» та «Космос». Крім того, російські космодроми в процесі запуску ракет до цих пір використовують обладнання, вироблене на київському заводі «Арсенал». Конструкторське бюро «Південне» та підприємство «Південмаш» здійснюють обслуговування міжконтинентальних балістичних та інших бойових ракет, що знаходяться на бойовому чергуванні в РФ.

Виробництво двигунів для російських військових кораблів теж пов'язане з українськими підприємствами. Миколаївський «Зоря-Машпроект» виробляє газотурбінні двигуни для військових кораблів. Двигунами, виробленими цим підприємством, обладнуються численні кораблі ВМФ РФ, зокрема фрегати та есмінці [4].

Крім того, в Україні виробляються різноманітні елементи військової техніки РФ: київський «Арсенал» є

розробником системи прицілювання ракетного комплексу «Тополь-М»; харківський «Хартрон» – розробник системи управління ракетного комплексу УР-100Н, київський «Антонов» виробляє різноманітні комплектуючі частини для літаків, що використовуються у РФ; київський концерн «Артем» випускає ракети класу «повітря-повітря» середньої дальності для літаків МіГ-29, Су-33, Су-34, Су-35 [5]. І це далеко не повний список продукції сфери ВПК, яку Україна виробляє на замовлення Російської Федерації. Деякі виробництва є єдиними в СНД.

Висновки. У цілому значення російської економіки для економіки України є важливим, але не критичним. Найбільш гострим для України виявляється розрив зв'язків по лінії енергетики, зокрема поставок природного газу в Україну та по лінії машинобудування, оскільки українська продукція цієї галузі ще з радянських часів вмонтована у виробничі ланцюги РФ і вироблялася за єдиними стандартами.

Наприклад, враховуючи що Україна має повний ланцюг виробництва титану та орієнтується на зовнішні ринки, обрив торговельних зв'язків з РФ буде мати помірний негативний вплив на галузь, при цьому титанова галузь залишається однією з небагатьох в Україні галузей, яка зможе без критичних втрат відмовитися від поставок на російські ринки.

Основна проблема машинобудування України сьогодні є знаходження емних ринків збуту. Нові ринки збуту характеризуються високою конкуренцією, що вимагає високої якості продукції, впровадження новітніх технологій і високої ефективності виробництва. У реальності продукція машинобудування найчастіше морально застаріла, однак машинобудівний комплекс України охоплює понад 20 спеціалізованих галузей, тобто практично всі галузі, потрібно лише підтримувати її інвестиціями.

Список використаних джерел

1. Безтілесна Л.М. Механізм забезпечення сталої конкурентоспроможності великого промислового підприємства [Mechanisms to ensure sustainable competitiveness of large industrial enterprises] / Економіст. – Київ, 2012.
2. Васюков О.Я. Машинобудування в Україні [Engineering in Ukraine], Труд. – Херсон, 2013.
3. Кондратенко О. В. Продуктовий аспект управління конкурентною спроможністю машинобудівних підприємств [Grocery aspect of competitive power engineering enterprises] / КПІ. – Київ, 2011.
4. Малащук Д.В. Особливості інноваційного потенціалу машинобудування України [Features innovative potential engineering Ukraine] / Право, Київ. – 2014.
5. Максименко М.Н. Науковий прорив машинобудування [Scientific breakthrough engineering] / ХНТУ. – Херсон, 2012.